

Jeden chleb – dwie wersje

To przykre, że pieśń, która w zamyśle Twórcy miała być pieśnią jednoczącą (ekumeniczną), jest obecnie przedmiotem sporych podziałów, przede wszystkim wśród muzyków kościelnych. Ostatnio kilka razy zapytano mnie, jak powinno się prawidłowo wykonywać pieśń ks. prof. Stanisława Ziemiańskiego SJ pt. *Jeden chleb*. Pewnie najprościej byłoby zapytać o to czcigodnego Autora, ale obawiam się, iż Jego odpowiedź może okazać się nie do końca satysfakcjonująca kogokolwiek. A to z powodów, które za chwilę przedstawię.

W 1973 r., w *Śpiewniku kościelnym* ks. Jana Siedleckiego ukazała się następująca wersja tej pieśni:

17. Jeden chleb

T i M: Ks. S. Ziemiański SJ

Je-dea chleb, co zmie-nia się w Chrystu-sa Cia - ło,
Je-dno wi - no, co się Krwią Chrystu-sa sta - ło,

z wie - lu zia - ren psze - ni - cznych się ro - dzi.
z so - ku wie - lu win - nych gron po - cho - dzi.

Jak ten chleb, co złą - czył zło - te zia - rna,

tak niech mi - łość złą - czy nas o - fia - rna.

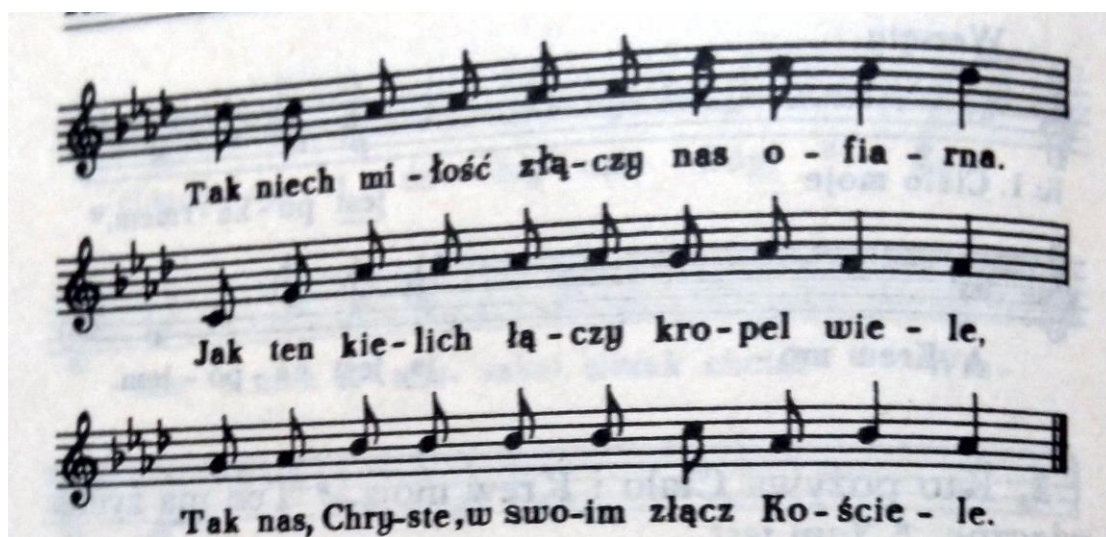
Jak ten kie - lich łą - czy kro - pel wie - le,

tak nas, Chry - ste, w Swo - im złącz Ko - ście - le.

2. O Pasterzu, zgromadź w jednej Swej owczarni — Za -
błąkane owce, które giną. — W jeden Kościół zbierz na nowo
i przygarnij, — Byśmy jedną stali się rodziną.

3. Na ramiona Swoje weź, o Panie, — Tych, co sami wró -
cić już nie mogą! — Niechaj zjednoczenia cud się stanie, —
Prowadź nas ku niebu wspólną drogą!

Wydanie to było ostatnim, jakie ukazało się za życia ks. Wendelina Świerczka CM, który zmarł w 1974 roku. Redagował on ten śpiewnik od 1928 r., od tzw. Wydania jubileuszowego. Niestety, pod koniec życia poważnie chorował i w redakcji korzystał z pomocy innych. Z tego, co opowiadał mi ks. prof. Ziemiański – pomagał on ks. Świerczkowi zwłaszcza w doborze pieśni nowych, oraz w poszukiwaniu autorstwa tekstów i melodii tych pieśni. Nic więc dziwnego, że na stronach 560 i 561 wydania z 1973 r. pojawiła się pieśń autorstwa ks. Ziemiańskiego, jak rozumiem w postaci, którą on sam zatwierdził. Niestety, zapis tej pieśni pozostawia pole do różnych interpretacji, a to wskutek niejednoznaczności, a w zasadzie – błędu redakcyjnego. Zauważmy, iż nie zaznaczono w tej wersji istnienia refrenu. Z drugiej jednak strony zapisano, że są tu trzy zwrotki, tyle że... nierównej długości. Pierwsza bowiem zwrotka jest dwa razy dłuższa od drugiej i od trzeciej. Otwarta zatem została droga do interpretacji. Można było potraktować drugą część pierwszej zwrotki jako refren, można też było trzecią zwrotkę potraktować jako drugą część drugiej zwrotki. Szkoda, że w kolejnych wydaniach, jakie ukazywały się aż do roku 1985 włącznie – nie poprawiono zapisu. Dopiero w XXXIX wydaniu z 1987 roku uwypuklono w tej pieśni refren. Rzeczywiście, melodycznie jest on nową jakością wobec zwrotek. Także jako powtarzany tekst – wydaje się podkreślać zasadniczą myśl ekumeniczną, obecną w trzech zwrotkach.

Tak niech mi - łość złą - czy nas o - fia - rna.

Jak ten kie - lich łą - czy kro - pel wie - le,

Tak nas, Chry - ste, w swo - im złącz Ko - ście - le.

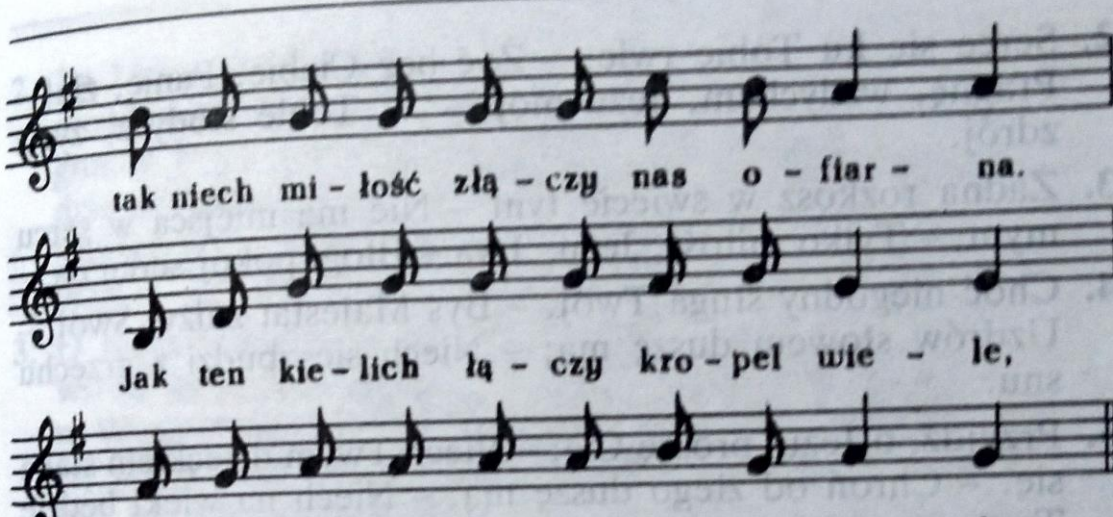
2. O Pasterzu, zgromadź w jednej swej owczarni *
Zabłąkane owce, które giną, * W jeden Kościół zbierz
na nowo i przygarnij, * Byśmy jedną stali się rodziną. *
Jak ten chleb...

3. Na ramiona swoje weź, o Panie, * Tych, co sami
wrócić już nie mogą! * Niechaj zjednoczenia cud się
stanie, * Prowadź nas ku niebu wspólną drogą! * *Jak
ten chleb...*

Najwyraźniej podobnego zdania była redakcja wydanego w 1991 r. w Lublinie *Śpiewnika liturgicznego*, skoro zamieściła tę pieśń w postaci, w jakiej widzimy ją w XXXIX wydaniu śpiewnika ks. Jana Siedleckiego. Zauważmy też, iż *Śpiewnik liturgiczny* został zatwierdzony przez Episkopat Polski z zaleceniem, by zawarte w nim pieśni, tak pod względem melodycznym jak i tekstowym – traktować jako wzorcowe.

275

Pieśni eucharystyczne

tak niech mi - łość złą - czy nas o - fiar - na.

Jak ten kie - lich łą - czy kro - pel wie - le,

tak nas Chry - ste, w Swo-im złącz Ko - ście - le.

2. O Pasterzu, zgromadź w jednej swej owczarni – Zabłąkane owce, które giną. – W jeden Kościół zbierz na nowo i przygarnij, – Byśmy jedną stali się rodziną. – *Jak ten chleb...*

3. Na ramiona swoje weź, o Panie, – Tych, co sami wrócić już nie mogą! – Niechaj zjednoczenia cud się stanie, – Prowadź nas ku niebu wspólną drogą! – *Jak ten chleb...*

T i M: ks. S. Ziemiański

Tymczasem, w 1989 r., w drugim tomie swego zbioru pt. *Śpiewam i gram Bogu*, ks. prof. Ziemiański zamieścił omawianą pieśń w następującej postaci:

Jeden chleb

Pieśń ekumeniczna

Na komunię

t. i m.: S.Z.

Dość żywo

1. Je-den chleb, co zmie-nia się w Chrystu-sa Cia-ło, *
 Je-dno wi-no, co się Krwia Chrystu-sa sta-ło, *

Z wie-lu zia-ren psze-ni-cznych się ro-dzi.
 Z so-ku wie-lu win-nych grom po-cho-dzi.

Jak ten chleb po-lą-czył zło-te ziar-na, *

Tak niech mi-łość złą-czy nas o-fiar-na.

Jak ten kie-lich lą-czy kro-pel wie-le, *

Tak nas, Chry-ste, w swo-łm złącz Ko-ście-le!

2. O Pasterzu, zgromadź w jednej swej owczarni *
 Zabłąkane owce, które giną!
 W jeden Kościół zbierz na nowo i przygarnij, *
 Byśmy jedną stali się rodziną!
 Na ramiona swoje weź, o Panie, *
 Tych, co sami wrócić już nie mogą!
 Niechaj zjednoczenia cud się stanie, *
 Prowadź nas ku niebu wspólną drogą!
3. Tylko jeden Kościół Chrystus Pan założył, *
 Jedną prawdę boskim słowem głosił,
 Za owczarnię jedną życie swe położył *
 I o jedność Ojca swego prosił.

Daj nam, Boże, dożyć takiej chwili, *
 Gdy Twa prawda zajaśnieje w mroku!
 Spraw, by wszyscy z sobą się zgodzili, *
 I na ziemi zapanował pokój!

W niej nie tylko dotychczasowa trzecia zwrotka stała się drugą częścią drugiej zwrotki, nie tylko pojawia się dwuczęściowa NOWA trzecia zwrotka, ale ewidentnie widać, iż drugi człon pierwszej zwrotki nie jest refrenem. Zauważmy, że redaktorzy *Śpiewnika liturgicznego* nie wzięli pod uwagę tej opublikowanej kilka lat wcześniej wersji. Także redakcja XL wydania *Śpiewnika kościelnego* ks. Jana Siedleckiego powieliła wersję z poprzedniego wydania.

Gdy przygotowywałem ostatnie – XLI wydanie *Śpiewnika kościelnego* ks. Jana Siedleckiego, zaprosiłem do współpracy ks. prof. Stanisława Ziemiańskiego SJ, który bardzo pomógł mi w wielu sprawach. Dokonał także korekty całego śpiewnika. W korekcie tej, którą mam do dzisiaj – nie ma uwagi co do błędnej formy omawianej pieśni.

Reasumując: przyjmijmy do wiadomości istnienie dwóch wersji tej pieśni. Uznajmy także, iż bardziej powszechną i dłużej obecną w praktyce jest wersja z refrenem. Niech także wiążącym będzie dla nas – jako członków Kościoła katolickiego – fakt, że wersja z refrenem została zatwierdzona przez Episkopat Polski zarówno w *Śpiewniku liturgicznym*, jak i w XLI wydaniu *Śpiewnika kościelnego* ks. Jana Siedleckiego.